

International Multidisciplinary
Research Journal

*Indian Streams
Research Journal*

Executive Editor
Ashok Yakkaldevi

Editor-in-Chief
H.N.Jagtap

Indian Streams Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board. Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Manichander Thammishetty
Ph.d Research Scholar, Faculty of Education IASE, Osmania University, Hyderabad.

Mr. Dikonda Govardhan Krushanahari
Professor and Researcher ,
Rayat shikshan sanstha's, Rajarshi Chhatrapati Shahu College, Kolhapur.

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Ilie Pinteau,
Spiru Haret University, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

Xiaohua Yang
PhD, USA

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

.....More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

R. R. Yalikal
Director Managment Institute, Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune
K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Indian Streams Research Journal

International Recognized Multidisciplinary Research Journal

ISSN: 2230-7850

Impact Factor : 4.1625(UIF)

Volume - 6 | Issue - 1 | Feb - 2016

माझे नवोपक्रम – माझ्या विद्यार्थ्यांसाठी : 1 : 'शहाण्या मुली'

सौ. सरस्वती संभाजी पवार

जि. प. शाळा विडी घरकूल 'अ' मुली कुंभारी ता. दक्षिण सोलापूर, जि. सोलापूर .

नवोपक्रमाची गरज: अजून समाजामध्ये मुलींच्या शिक्षणाबाबत जागृती नाही. काही समज, गैरसमज पालक वर्गातून या मुलींच्या शिक्षणाबाबतीत आहे. विडी घरकूल परिसरामध्ये पहिल्यांदा मुली जेव्हा शहाण्या होतात तेव्हा त्यांना 20 ते 25 दिवस शाळेत पाठविले जात नाही. त्यामुळे मुलींचे शैक्षणिक नुकसान होते. मुलीमध्ये याबाबतीत मानसिक स्थित्यंतरातून चूकीच्या समजुती दृढ होतात. एकप्रकारची भिती निर्माण होते. या वयातच काही गैरसमज व अंधश्रध्दांना मुलींना तोंड द्यावे लागते. शिक्षणातील हे सर्व अडथळे दूर करण्यासाठी या उपक्रमाची गरज वाटली.

नवोपक्रमाचे सविस्तर वर्णन: आजकाल मुली वयाच्या 10,11व्या वर्षीच शहाण्या होत आहेत. आमच्या विडी घरकूल परिसरातील समाज हा पदमशाली म्हणजे साळी समाज आहे. विविध अंध रूढी, परंपरांनी हा समाज ग्रस्त आहे. अशा अंध समाजामुळे मुली जेव्हा पहिल्यांदा शहाण्या होतात तेव्हा त्यांना 20 ते 25 दिवस व दुसऱ्यावेळी 15 दिवस शाळेलाच नव्हे तर घराबाहेर ही पाठविले जात नाही. त्यांना भूतबाधा होईल असा समज आहे. त्यामुळे अशा मुलींची शिवता शिवत चालत नाही. त्यांचे अन्न, कपडे, पाणी वेगळे ठेवले जाते, त्यांना देवघरात प्रवेश दिला जात नाही. देवकार्यापासून त्यांना अलिप्त ठेवले जाते. अशा मुलींची शिवता शिवत झाल्यास पोशम्मा देवीचा कोप होईल असा समज आहे. त्यामुळे मुलींच्या मनात एक प्रकारची भिती निर्माण होते, आणि या रूढी चुकीचे समज कायमस्वरूपी दृढ होतात. हे लक्षात आल्यावर वर्गामध्ये मुलींचे गट केले. या गटांना त्यांच्या देवतांची म्हणजे पोशम्मा, म्हैसम्मा, भवानी, यल्लम्मा, सारक्का व समक्का अशी नावे देण्यात आली. प्रत्येक महिन्यासाठी उपस्थिती दिवसांचा तक्ता आखला. या तक्त्यात तारखेनुसार जेवढ्या मुली उपस्थित तेवढे गुण दिले गेले व महिन्याच्या शेवटी ज्या गटाची गुणांची बेरीज जास्त त्या

गटाला शैक्षणिक साहित्य बक्षिस म्हणून दिले. त्यामुळे गटांमध्ये उपस्थिती वाढवण्यासाठी चुरस निर्माण झाली. उपस्थिती वाढवण्यासाठी माता-पालक सभामधून प्रबोधन केले. प्रॉक्टर अॅण्ड गॅम्बल कंपनीच्या डॉ. ममता तालकोकूल यांचे मुलींसाठी मार्गदर्शन आयोजित केले. गैरहजर मुलींच्या घरी इतर मुली जाऊन त्यांना उपस्थित ठेवण्यासाठी चुरस निर्माण झाली.

नवोपक्रमाचे मूल्यमापन कसे केले? :

1. विविध कार्यक्रमांमुळे मुलींच्या अनुपस्थितीचे प्रमाण जास्त होते. अनुपस्थितीच्या कारणांचा विद्यार्थिनींकडून व माता पालकांची भेट घेऊन शोध घेतला.
2. मातापालक सभामधून प्रबोधन केले.
3. डॉक्टरांचे विद्यार्थिनींसाठी मार्गदर्शन ठेवले.
4. उपस्थितीसाठी माहेवार गुणदान तक्ता करून उपस्थितीचे गुण देण्यात आले.
5. विजयी गटाला शैक्षणिक साहित्याची बक्षिस योजना ठेवली.

नवोपक्रमाचे निष्कर्ष (नवोपक्रमाचे कोणते परिणाम प्राप्त झाले आणि अपेक्षित परिणाम काय मिळाले ?)

1. डॉक्टरांच्या मार्गदर्शनामुळे मुलींच्या मनातील भिती नाहीशी झाली व पाळीविषयीचे गैरसमज दूर झाले.
2. माता पालकांचे प्रबोधन केल्याने मुली शहाण्या झाल्यावर शाळा बुडवण्याचा 25 दिवसांचा कालावधी 8 ते 9 दिवसांवर आला.
3. आपलाच गट जिंकवा म्हणून मुलींनी स्वतःच इतर कार्यक्रमांना जाण्याचे टाळले.
4. वर्ग उपस्थितीत वाढ झाली.
5. त्यामुळे माझ्या मुली खऱ्या अर्थाने शहाण्या झाल्या.

नवोपक्रमाची सद्यः स्थिती काय आहे?

या उपक्रमामुळे वर्गउपस्थितीमध्ये सातत्य राहिले. इतर वर्गामध्येही मातापालक सभामधून मातांचे प्रबोधन करण्यात येत आहे. त्यामुळे शाळेत उपस्थितीचे प्रमाण वाढत आहे. डॉक्टरांच्या व्याख्यानामुळे पाळीविषयीचे गैरसमज दूर होऊन त्याविषयीची भिती दूर झाली.

माझे नवोपक्रम – माझ्या विद्यार्थ्यांसाठी : 'शहाण्या मुली'

माझे नवोपक्रम – माझ्या विद्यार्थ्यांसाठी
: 2: 'Life ok गंमत जत्रा '

नवोपक्रमाची गरज: दैनंदिन जीवन जगताना व्यवहार ज्ञानाचा उपयोग, विविध कौशल्ये आत्मसात करून आनंददायी शिक्षण देण्यासाठी या नवोपक्रमाची गरज वाटली. **नवोपक्रमाचे सविस्तर वर्णन :** स्वानुभव आणि कृतीयुक्त शिक्षणामुळे मिळालेले ज्ञान चिरकाल टिकते. हा उद्देश समोर ठेवून इ.1ली ते 7वी वर्गाचे विविध स्टॉल लावून वस्तूच्या खरेदी, विक्रीचे ज्ञान दिले. प्रत्येक स्टॉलसाठी माझ्या कल्पनेने साजेशा शीर्षकांचे फलक तयार केले. इ1ली-**छुटकी रेवडी स्टॉल**, 2री- **छोटा भीम सोनपापडी स्टॉल**, 3री-**डोरेमॉन राजगिरा लाडू स्टॉल** इ.4थी –**मोटू पतलू भेळ स्टॉल**, 5वी- **चला हवा येऊ दया स्नॅक्स स्टॉल**, 6वी –**PK सरबत स्टॉल** 7वी – **तारक मेहता का पापड स्टॉल**. प्रत्येक वर्गापुढे वर्गशिक्षकांनी आपआपल्या ठरवलेल्या वस्तूचे स्टॉल मांडले. आणि पुर्ण गंमत जत्रेला 'Life ok गंमत जत्रा' अशा प्रकारची गंमतीशीर नावे देण्यात आली होती. पहिल्या सत्रात खरेदी विक्रीची माहिती दिल्यानंतर दुसऱ्या सत्रात फनी गेम्स घेण्यात आल्या. हत्तीला शेंपूट काढणे, (डोळेबांधून) मण्यांची माळ ओवणे, बादलीतील पाण्याने भरलेल्या बरणीत नाणे टाकणे, काडेपेटीचे आकार बनवणे, अक्षर जुळवून शब्द, वाक्ये बनवणे, लंगडी घालत फुगे फोडणे इ. हे सर्व गेम्स खेळून झाल्यानंतर स्टॉल्स वस्तू विक्रीतून किती फायदा झाला, व्यवहार कसा चालतो, इ. माहिती दिली व विद्यार्थ्यांची मनोगते घेतली.

नवोपक्रमाचे मूल्यमापन कसे केले?

विविध स्टॉलवर जाऊन वस्तूचे दर कसे ठरवले, किती विक्री झाली, हिशेब कसा ठेवला याची माहिती घेतली, शेवटच्या सत्रात विद्यार्थ्यांनीची मनोगते घेतली. केंद्रप्रमुख व केंद्रातील शिक्षकांना निमंत्रण दिल्यामुळे त्यांनी आमच्या गंमत जत्रेला भेट दिली.

नवोपक्रमाचे निष्कर्ष (नवोपक्रमाचे कोणते परिणाम प्राप्त झाले आणि अपेक्षित परिणाम काय मिळाले ?)

1. स्टॉल्सच्या खरेदी विक्रीतून दैनंदिन व्यवहार कळले.
2. विविध फनी गेम्स मधून विज्ञानातील सिद्धांत समजले. (पाण्याच्या बादलीतील बरणीत नाणे टाकणे.)
3. विविध भाषिक खेळ दिलेल्या वेळेत पुर्ण करणे, आकार बनवणे. यातून विविध कौशल्ये आत्मसात केली गेली.
4. आनंदमय भितीमुक्त वातावरणातून शिक्षण मिळाले.

नवोपक्रमाची सद्यः स्थिती काय आहे?

हा उपक्रम राबवल्याने गणित विज्ञानातील भाग शिकवताना गंमत जत्रेची आठवण होते, त्यातले प्रसंग त्यातून मिळालेल्या माहितीच्या आधारे इतर घटकांशी संबंध जोडला जातो.

माझे नवोपक्रम – माझ्या विद्यार्थ्यांसाठी ' Life ok गंमत जत्रा '

सौ. सरस्वती संभाजी पवार

जि. प. शाळा विडी घरकूल 'अ' मुली कुंभारी ता. दक्षिण सोलापूर, जि. सोलापूर .

Publish Research Article

International Level Multidisciplinary Research Journal

For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper, Summary of Research Project, Theses, Books and Book Review for publication, you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed, India

- * International Scientific Journal Consortium
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed, USA

- Google Scholar
- EBSCO
- DOAJ
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Database
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Indian Streams Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005, Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.isrj.org